

Förord

Den 1 november 2012 infördes en ny bestämmelse i socialtjänstlagen (4 kap. 1 c § SoL) som innebär att äldre makar och sambor har rätt att fortsätta att bo tillsammans i ett särskilt boende även i de fall när endast den ene har behov av ett sådant boende.

Socialstyrelsen har i samarbete med Boverket gett ut en vägledning avseende parboende bestämmelser (Rätten att fortsätta bo tillsammans i ett äldreboende Vägledning för tillämpning av socialtjänst- och hyreslagstiftningen). Riktlinjen är utformad med stöd av vägledningen samt med stöd av SKL:s cirkulär 12:51.

Dokumenttyp	Dokumentnamn	Fastställd/Datum	Gäller från datum
Riktlinje	Riktlinjer för parboende i Haninge kommun	2017-08-28	2017-08-28
Beslutat av ÄF	Ansvarig avdelning och dokumentförvaltare Beställaravdelningen	Reviderad	
Dokumentinformation		Diariennr ÄN 2017/330	Version 1

Postadress
136 81 Haninge

Besöksadress
Rudsjöterrassen 2

Telefon
Växel: 08-606 70 00

Fax/e-post
08-606 74 41
aldreforvaltningen@haninge.se

Postgiro
1265-8

Bankgiro
356-5975

Innehållsförteckning

1. Rätten att bo tillsammans i särskilt boende	3
1.1 Syfte med parboende	3
1.2 Vad säger lagen?	3
1.2.1 Hyreslagstiftningen reglerar också parboende	3
1.2.2 Hälso- och sjukvårdslagen tydliggörs	3
1.3 Var kan man parbo?	3
1.4 Förtydliganden av begreppet medboende	4
2. Ansökan, utredning och beslut	4
2.1 Ansökan	4
2.1.1 Om båda makarna är i behov av särskilt boende	4
2.1.2 Om endast en av makarna har behov av särskilt boende	4
2.2 Utredning	4
2.2.1 Är det bådass vilja att få bo tillsammans?	4
2.3 Beslut	5
2.3.1 Hur vill paret bo?	5
2.3.2 Överklagande	5
2.3.3 Provboende	5
3. Verkställa ett beslut	5
3.1 Önskemål ger ingen oinskränkt rätt att välja	5
3.2 När den medboende klarar sig utan stöd	5
3.2.1 Den medboende får tillhandahållas kost- och serviceinsatser i form av städ och tvätt	6
3.2.2 Offentlighets- och sekretesslagen	6
3.2.3 Dokumentation	6
3.2.4 Lex Sarah	6
3.3 När den medboende är i behov av stöd	6
3.3.1 Den medboende kan ha hemtjänst	6
3.3.2 Den medboende kan ansöka om särskilt boende	6
3.4 Hälso- och sjukvårdsinsatser	7
3.5 Omvårdnadsplikt	7
4. Avgifter	7
5. Hyresförhållanden och besittningsrätt för medboende	7

1. Rätten att bo tillsammans i särskilt boende

1.1 Syfte med parboende

Syftet med rätten att få bo tillsammans i särskilt boende är att par ska kunna fortsätta bo tillsammans även om den ena parten behöver så omfattande stöd, vård och omsorg att han eller hon behöver bo i ett särskilt boende. Denna möjlighet ingår i en skälig levnadsnivå för äldre personer som varaktigt bor eller har bott tillsammans. Insatsen är frivillig och förutsätter att båda parter vill fortsätta bo tillsammans.

1.2 Vad säger lagen?

I socialtjänstlagstiftningen finns två bestämmelser som reglerar två olika situationer avseende rätten till parboende i särskilt boende:

1) När den ena personen har behov av särskilt boende

I 4 kap. 1 c § SoL framgår följande: *För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Första stycket gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.*

2) När båda personerna har behov av särskilt boende

I 2 kap. 2 § Socialtjänstförordningen (SoF) framgår att: *För det fall makar, sambor eller registrerade partner beviljas boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) skall med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende, om de begär det.*

1.2.1 Hyreslagstiftningen reglerar också parboende

Förutom socialtjänstlagstiftningen reglerar även hyreslagstiftningen parboende.

1.2.2 Hälso- och sjukvårdslagen tydliggörs

I samband med införandet av parboendegarantin i SoL ändrades även 18 § Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Förändringen innebär ett klargörande av att ansvaret för hälso- och sjukvård i särskilda boendeformer bara omfattar dem som efter beslut av kommunen beviljats insatsen särskilt boende enligt SoL.

1.3 Var kan man parbo?

Parboende kan verkställas i samma lägenhet eller i varsin lägenhet i samma särskilda boende. Det viktiga är att personerna upplever sig sammanbo. Detsamma gäller för de par där båda har beslut om särskilt boende.

1.4 Förtydliganden av begreppet medboende

Medboende: Make, maka, sambo, registrerade partner som flyttar med en biståndsberättigad person till ett särskilt boende utan att själv ha behov och beslut om en sådan insats. Parboende avser inte vänner som stadigvarande bor tillsammans.

2. Ansökan, utredning och beslut

2.1 Ansökan

Ansökan om parboende kan göras i samband med att den biståndsberättigade ansöker om särskilt boende, efter att den biståndsberättigade flyttat till särskilt boende eller efter en längre tid i särskilt boende.

2.1.1 Om båda makarna är i behov av särskilt boende

Om båda makarna är i behov av särskilt boende föreligger rätt till parboende enligt bestämmelsen i 2 kap. 2 § SoF. I sådana fall ska var och en av makarna för egen del ansöka om särskilt boende och, om de så önskar, även begära att de ska beredas plats på samma särskilda boende. Det innebär att respektive makes ansökan om särskilt boende ska utredas var för sig och leda till varsitt beslut om särskilt boende enligt 4 kap. 1 § SoL.

2.1.2 Om endast en av makarna har behov av särskilt boende

Den person som har behov av särskilt boende alternativt dennes legala företrädare är de som ska ansöka om att ha en medboende. Att det är den biståndsberättigade som ska ansöka om medboende följer även i viss mån av bestämmelsen i 4 kap. 1 c § SoL. Där anges att det ingår i den biståndsberättigades skäligen levnadsnivå att få sammanbo med sin make eller sambo.

2.2 Utredning

De regler som gäller för utredning och dokumentation generellt inom socialtjänsten gäller även parboende. Handläggaren ska när det gäller en ansökan om parboende dels utreda om paret varaktigt har sammanbott och dels om båda makarna eller samborna vill fortsätta att bo tillsammans i det särskilda boendet.

2.2.1 Är det bådas vilja att få bo tillsammans?

Båda parter behöver var för sig få möjlighet att ta ställning till om de vill bo tillsammans i ett särskilt boende. Ett enskilt samtal med biståndshandläggare för den som inte har behov av särskilt boende ingår i utredningen innan denne bestämmer sig definitivt om han eller hon vill flytta med. Även den som har behov av särskilt boende kan ibland behöva erbjudas samtal med biståndshandläggare. Att utreda viljan hos en person som har svårt att uttrycka den kräver lyhördhet och kompetens hos handläggaren för att kunna göra en bedömning.

Om endast anhöriga eller en av paret vill ha parboende, finns inte förutsättningarna för att en ansökan om medboende ska bifallas.

2.3 Beslut

Ett beslut om medboende är i grunden ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 1 § SoL. Det prövas med utgångspunkt från vad som ska ingå i en skälig levnadsnivå utöver insatsen bostad i särskilt boende. Av detta följer att båda lagrummen – 4 kap. 1 och 4 kap. 1 c §§ SoL – ska anges i ett bifallsbeslut eller avslagsbeslut om medboende.

Om båda makarna är i behov av särskilt boende ska respektive makes ansökan om särskilt boende utredas var för sig och leda till varsitt beslut om särskilt boende enligt 4 kap. 1 § SoL och 2 kap. 2 § SoF.

2.3.1 Hur vill paret bo?

I samband med att ansökan bifalls om medboende ska handläggaren ta reda på hur paret vill att beslutet ska genomföras för att de ska ha upplevelsen av att bo tillsammans. Informationen är viktig för att sedan kunna ta reda på vilket särskilt boende paret kan beredas plats. Ett gynnande beslut kan inte återkallas enbart av anledningen att den enskilde tackar nej till erbjudet boende. Den enskilde får fortsätta att ha ansökan aktuell och ett nytt erbjudande ges så snart det är möjligt.

2.3.2 Överklagande

Avslagsbeslut avseende parboende kan överklagas. Den som är part i ärendet kan alltid överklaga ett beslut som går denne emot. Part i parboendeärenden är endast den person som har eller ska beviljas särskilt boende. Skäl för avslag kan vara att sökanden inte bedömts bo eller har bott varaktigt tillsammans med medboenden eller att de inte är överens om att bo tillsammans.

2.3.3 Provboende

Den medboende kan få ett beslut om provboende innan denne bestämmer sig definitivt om han eller hon vill flytta till ett särskilt boende. Provboende beviljas som längst 8-12 veckor.

3. Verkställa ett beslut

3.1 Önskemål ger ingen oinskränkt rätt att välja

Generellt ska kommunen ytterst tillse att erbjudandet tillgodoser den enskildes behov och tillförsäkrar en skälig levnadsnivå. Arbetsmiljön ska också säkerställas så att den biståndsberättigades behov av stöd kan tillgodoses. Det ska finnas plats för personalen att kunna hjälpa den enskilde och det ska finnas plats för hjälpmedel.

Så långt det är möjligt ska den biståndsberättigandes önskemål om hur beslutet ska verkställas beaktas, till exempel om man vill bo i samma lägenhet eller i varsin lägenhet. Insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde och personen ska ha inflytande över hur en beslutad insats verkställs. Den enskilde har dock inte en oinskränkt rätt att få som han eller hon vill.

3.2 När den medboende klarar sig utan stöd

Om den medboende inte har beviljats några insatser enligt SoL för egen räkning är utgångspunkten, enligt lagen, att han eller hon får klara sig på egen hand.

3.2.1 Den medboende får tillhandahållas kost- och serviceinsatser i form av städ och tvätt

Om den medboende inte har beviljats några insatser enligt SoL är utgångspunkten enligt gällande lagstiftning att han eller hon får klara sig på egen hand. Särskilda boenden i Haninge kommun lämpar sig emellertid inte för matlagning eftersom det inte finns fullvärdiga kök, utan trinetter med enstaka kokplattor. Det finns inte heller möjlighet för den medboende att ta hand om sin egen tvätt på boendet eftersom tvättstugorna endast är anpassade för personalen. Äldreförvaltningen i Haninge kommun erbjuder därför kost- och serviceinsatser i form av städ och tvätt mot en fastställd avgift till medboende som saknar biståndsbeslut på ett särskilt boende. En överenskommelse om kost- och serviceinsatser ingås mellan den medboende och det särskilda boendet (se avsnittet om avgifter under punkten 4 nedan).

3.2.2 Offentlighets- och sekretesslagen

Så länge den medboende inte har något beslut om insatser enligt SoL omfattas den medboende inte av offentlighets- och sekretesslagen.

3.2.3 Dokumentation

Regler för dokumentation avser inte medboende som saknar beslut om insatser enligt SoL. I vissa situationer kan den medboende behöva omnämnas i dokumentationen för den andra personen. Om den medboende har egen personakt – detta till följd av beviljade biståndsinsatser som utförs av det särskilda boendet – sker dokumentation i dennes akt.

3.2.4 Lex Sarah

Medboende som inte har något beslut om insatser enligt SoL omfattas inte av bestämmelserna enligt lex Sarah.

3.3 När den medboende är i behov av stöd

3.3.1 Den medboende kan ha hemtjänst

När den medboende behöver hemtjänst hanteras det på samma sätt som i ordinärt boende. De hemtjänstinsatser som den medboende behöver utförs av det särskilda boendet. När den medboende får ett biståndsbeslut gäller reglerna om dokumentation, lex Sarah och Offentlighets- och sekretesslagen. Lagen om valfrihetssystem (LOV) tillämpas inte på särskilda boenden i Haninge kommun.

3.3.2 Den medboende kan ansöka om särskilt boende

Om den medboendes situation förändras så att denne ansöker om särskilt boende handläggs detta som när personen bor i ordinärt boende. Om den medboende beviljas särskilt boende kan han eller hon bo kvar i sin lägenhet med beslut om särskilt boende.

3.4 Hälso- och sjukvårdsinsatser

Den medboende omfattas inte av kommunens ansvar i särskilt boende kring hälso- och sjukvårdsinsatser. När den medboende behöver hälso- och sjukvårdsinsatser hanteras det på samma sätt som i ordinärt boende.

3.5 Omvårdnadsplikt

Den medboende har enligt äktenskapsbalken ingen omvårdnadsplikt gentemot den biståndsberättigade. Därför avgör den medboende själv i vilken omfattning han eller hon eventuellt vill hjälpa till med personlig vård av den andra parten.

4. Avgifter

Om den medboende inte har beviljats insatser för egen räkning, har han eller hon inte rätt till hemtjänstinsatser i det särskilda boendet. Kommunfullmäktige i Haninge kommun har emellertid beslutat att äldre nämnden får ta ut en avgift för kost- och service för medboende på särskilt boende som saknar eget biståndsbeslut. För detta ändamål ska en överenskommelse mellan vård- och omsorgsboendet och den medboende ingås. Om den medboende inte vill ingå en överenskommelse om kost-, tvätt- och städinsatser får den medboende klara sig på egen hand.

Avgifterna för medboende framgår av avgiftstaxan.

Om den medboende beviljas hemtjänst omfattas han eller hon av avgiftsreglerna enligt aktuellt biståndsbeslut. Särskild medboendeavgift ska då inte längre utgå. Medboendes behov kan förändras under parboendetiden. Det är därför viktigt att det särskilda boendet åläggs att meddela förändringar av insatser till biståndshandläggaren. Avgifterna administreras av äldre nämnden för såväl kommunala som privata utförare som erbjuder service och kost till medboende i Haninge kommun.

5. Hyresförhållanden och besittningsrätt för medboende

Om parboendeförhållandet upphör av någon anledning, t ex flytt till annan kommun, den ena parten avlider eller att den medboende väljer att flytta ut upphör parboendebeslutet från det datum som händelsen inträffar. Om den medboende ingått överenskommelse om att avstå besittningsrätten erbjuds efterlevande parten prioriterad plats i trygghetsboende alternativt en mindre lägenhet inom vård- och omsorgsboendet.

.....
Ewa Kardell
Förvaltningschef

